

OVANAJST DO 15 NAŠIH RU- DARJEV UBITIH V SUBLETU.

Tri jednote so prizadete, najbolj pa S. N. P. J. Poročevalec Jakob Stonich je hitel z avtomobilom na lice nesreče in poizvedel o usodi naših rojakov. Ponesrečeni so bili člani več jednot. Med njimi tudi dva Slovaka.

(Poroča "Prosveti" Jacob Stonich.)

Kemmerer, Wyo., 18. sept. — V bližini Subletu je bila 16. t. m. eksplozija v premogovniku, ki je zopet zahtevala okoli 50 življenj rudarjev. Med mrtvimi je bilo Slovenec. Deset je bilo ožganih, dva pa samca.

Da ni bilo več žrtev, je verok, ker ni premogovnik obratoval; kompanijski možje so bili na Novica o razstrelbi se je razdelila v tridesetih minutah po vseh naselbinah 25 milj naokoli. Vseh strani je ljudstvo drlo v Sublet. Vsak je imel tam kakega prijatelja ali prijateljico. Ker ima vsak svojo karo, so hitro odšli v avtomobile in v eni minuti so bile ceste, ki vodijo do Subleta, polne prahu. Ko so se vidi, da je opaziti prizore, ki so se odvijali — jok žena in otrok, soprogi in očetje. Trupla, kar jih dobe iz jame, pripeljejo sem v Kemmerer, kjer jih bo večina pogrebila. Pogreb se vrši v soboto na sedeljo, 20. in 21. t. m. Sublet je padel devet milj od Kemmerera.

Ubiti slovenski rudarji so sledeči:

- John Pagon in njegov sin Ladislav Pagon.
- Joseph Rakun.
- Joseph Felicijan.
- Frank Visočnik.
- Anton Turk.
- Jo. Boritnar.
- Tone Rosoc.
- Anton Kralj.
- Frank Jenko.
- Jo. Boštjančič.
- John Moškun.

Prizadete so tri jednote. S. N. P. J. je izgubila šest članov, J. S. K. J. pet članov in K. S. K. J. tri. To število je večje kot število mrtvih, toda razumeti se mora, da so bili nesrečni člani več jednot.

Tukaj v Kemmereru ni mogoče dobiti sbe za prenočišče. Vsi hoteli in prenočišča so napolnjeni z ljudmi, ki so prišli k pogrebu. To je vse za zdaj. Če dobim kakšno podrobnost, jih sporočim. Iz jame se niso dobili vsi trupla. Okrog 12 mož je še pod zemljo, ker ne morejo do njih.

Br. Frank Noner, tajnik društva št. 267 S. N. P. J. v Subletu, Wyo., nam je poslal še sledeče podatke o nesreči:

Člani S. N. P. J., ki so ubiti, so sledeči: Jos. Felicijan, Frank Jenko, Frank Visočnik, Anton Turk, Jo. Boritnar, Tone Rosoc in Joe Rakun.

Člani J. S. K. J. so: John Pagon in njegov sin Ladislav Pagon, John Slavencin in Anton Kralj. Razen teh sta mrtva še dva rojaka, o katerih se še ne ve h kateri jednoti sta spadala. To sta Jos. Boštjančič in John Moškun. Po poročilu br. Nonerja je ostalo v jami petnajst Slovencev in dva Slovaka. Nadaljne podrobnosti sledijo.

ZOPET EKSPLOZIJA V JAMI.

Pri premogarjev zasutih v Utahu.

Spring Canyon, Utah., 22. sept. — Škoda je bila eksplozija plinov v premogovniku Rains. Pet mož je bilo živih pokopanih. Rešilo se ni, ki je šlo takoj na delo, še ni prišlo do njih. Trije reševalci so se onesvestili v sled strupenega plina. Kompanijski uradniki namenjajo upanja, da so zasuti rudarji še živi.

Pregled dnevnih dogodkov.

Domača.

Dvanajst do petnajst slovenskih rudarjev žrtvovanih bogu Dobičku v subjetski eksploziji.

Amerika.

Stara garda pere skandale in korupcijo s seboj z novimi lažmi.

Prezident Coolidge se dela lepega jezuita.

Velik moralni uspeh Wheelerskega shoda v Chicagu.

Tornado usmrtil 29 oseb v Wisconsinu.

Pastor Hight priznal umor svoje žene in farana Sweetina.

Inozemstvo.

Liga narodov povabi Ameriko in Rusijo na razoročitveno konferenco.

Mednarodni zapletaji se morajo porode iz kitajske civilne vojne.

Ekskajzerjevo premoženje v Prusiji bo najbrž zaplenjeno.

Dva mrtva in sto ranjenih v pariških izgrelih.

29 oseb ubitih v wisconsinском neurju.

Chicago, Ill. — Devetindvajset oseb je bilo ubitih, ko je v nedeljo divjal strašen vihar skozi dve wisconsinški mesti ter imel svoj plen tudi skozi milvausko mesto. Še o dveh drugih osebah mislijo, da sta tudi mrtvi. Več jih je bilo telesno poškodovanih.

Zdravniška pomoč je bila nemudoma poslana iz sosednjih krajev, in veliko število telesno poškodovanih je bilo odpelanih v bližnje bolnišnice. Brzjavne žice so bile pretrgane, in nemogoče je bilo izvesti imena tistih, ki so izgubili življenje v tem neurju.

Vihar je pridivil v mestu ob treh popoldne, ali kele pozno zvečer se je dalo izvesti, koliko škoda je napravil vihar.

Šest oseb je bilo ubitih v Sanbornu, blizu Ashlanda, a sedem pa jih je bilo telesno poškodovanih. Škoda je napravljena za več tisoč dolarjev.

Iz milvauskega mesta poročajo, da je bil ubit tamkajšnji amonemoški, a več jih je bilo ročenih na neki jahti v pristani.

Vihar je divjal tudi po Minnesoti in obeh Dakotah. V mnogih krajih je pretrgana brzjavna in telefonska zveza.

ZGODNJI SNEG.

Rock Springs, Wyo. — Zadnjo soboto je tu padlo štiri palce snega.

Število rasporok v Londonu raste.

London, 22. sept. — 1300 tožb za ločitev zakana je bilo vložnih na londonskem sodišču za letošnje jesensko sodno zasedanje. Toliko tožb za razpoko ni bilo v Londonu še tri leta.

Italijanski parlament se odpre 15. novembra.

Rim, 22. sept. — Premijer Mussolini je sklenil sklicati parlament k rednemu zasedanju dne 15. novembra.

Sto oseb je zgorelo v turškem gledališču.

Carigrad, 22. sept. — Več kot sto oseb je našlo smrt v kinu v Smirni, katerega je večeraj uničil požar.

VREME.

Chicago in okolica: V sredo večeridel jasno in bolj gorko. Lahki zračni vetrovi. Sonce izide ob 6:37, zalze ob 6:48.

Wheelerjev shod je siljajno uspel.

Progresivni podpredsedniški kandidat je izgubil Dawesa. Velika dvorana je bila nabito polna.

Chicago, Ill. — Velika dvorana Ashland Auditorium, ki ima 5000 sedežev, je bila napolnjena do zadnjega kotička zadnjo soboto zvečer, ko se je tam vršil prvi volilni shod progresivnih sil v Chicagu. Shodu je predsedoval John H. Walker, predsednik Illinoiske delavske federacije. Glavni govornik je bil senator Burton Wheeler iz Montane, kandidat za podpredsednika, ki je s svojo soprogom prišel s kampanjske ture po vzhodnih državah.

Senator Wheeler, čigar ime je zaslovelo po vsi Ameriki, odkar je vodil senatno preiskavo korupcije in skandalov v justičnem departamentu, je v dve uri dolgem govoru neusmiljeno bical grehe in zločine stare garde. Večji del svojega govora je posvetil "generalu" in bankirju Charlesu G. Dawesu, ki je kandidat republikanske stranke za podpredsednika. Iznesel je na svetlo dokumentarne dokaze o Dawesovem početju za časa bankrota Lorimerjeve banke. Dawes je takrat, kakor je dokazoval Wheeler, za nekaj ur "posodil" Lorimerju \$1.250.000, da je mogel Lorimer pokazati državnim nadzornikom, da je njegova banka solventna. S tem činom je Dawes zakrivil, da je Lorimer lahko prejel denar od ni hudega sluteljih ljudi, ki so potem izgubili vloge, ko je banka propadla.

Govornik je dalje razkrinjal Dawesovo organizacijo "minutnikov" kot organizacijo fašistov, ki so pripravljali vsak čas udariti po organiziranih delavcih. Wheeler je apeliral na delavce, naj ne dajo zastrašiti od delodajalcev, ki so že začeli plačati delavce, češ, da pride velika kriza, če bo La Follette izvoljen.

Wheeler je bil burno pozdravljen, ko je stopil na oder. Vzklikanje je trajalo 15 minut.

Mednarodne komplikacije glode Kitajske.

Angleži so obdolženi, da pomagajo pekingskemu diktatorju. Čangtaolin je posvaril tujesemce, naj se umaknejo.

Šangaj, 22. sept. — Kiangsuška armada je danes zjutraj obnovila ofenzivo na severni in zapadni strani Šangaja. Silovita topniška bitka je v teku.

Mukden, 22. sept. — Čangtaolin, vojaški poveljnik mandžurskih čet, je večeraj obvestil ameriške in angleške konzule, naj posvare svoje rojake v okolici zalivskega pristanišča Činyangtao ob mandžursko-čihlijski meji, da se umaknejo v zavetje, kajti njegovi avijatiki bodo metali bombe na omejeno mesto.

Šangaj, 22. sept. — Japonski viri javljajo o novi zmagi mandžurskih čet. Bitka se je vršila v petek blizu mandžurske meje. V ostrem spopadu je bilo 200 čihlijskih vojakov ubitih in 400 ranjenih, ostali so pa pobegnili.

Peking, 22. sept. — Kitajska vlada v Pekingu pričakuje mednarodnih komplikacij, predno bo konce sedanje civilne vojne. Japonska je sicer izjavila, da bo nevtralna, toda nihče ne verjame, da bodo Japonci mirno gledali, ako katera evropska ali ameriška sila poseže v konflikt. Japonsko časopisje ne kaže nobene nevtralnosti, in v slučaju, da je mandžurski diktator Čangtaolin premagan, bo hitro padla krinka nevtralnosti z obraza japonske vlade. Nekateri japonski listi namigujejo, da general Vupeifu prejema moralno pomoč od Velike Britanije.

Vupeifu je dejal te dni, da civilne vojne ne bo prej konec, dokler ne bo eliminiran Čangtaolin, njegov stari in največji sovražnik. V ta namen je Vupeifu sklenil mobilizirati 200.000 mož, katere porabi izključno za vojno v Čangtaolinom.

STARI GARDISTI PREDEJO MREŽE GRDIH LAŽI.

Človaka, ki je pred Wheelerjevim preiskovalnim odborom pričal proti Daughertyju in njegovi svojati, so pregovorili, da je prekal tiste besede.

MISLILI SO S TEM UDARITI WHEELERJA, PA BODO NAJBREŽ SAME SEBE.

Chicago, Ill. — Gaston B. Means, ki je igral eno glavnih vlog v preiskavanju Daughertyjevega škandala, je najbrž po prizadevanju raznih starih gardistov prekal vsako besedo ter označil vse svoje pripovedi za mrežo laži, ki jih je baje iz njega izsilil senator Burton K. Wheeler, ko je vodil izpraševanje v tisti zadevi.

Ali bo tisto zanikanje, ki je bilo pridejano pismu bivšega pravosodnega tajnika Harryja M. Daughertyja demokratskemu predsedniškemu kandidatu, obveljalo in držalo, se še ni dalo zagotovo reči, ko so bile pisane te vrstice. Kajti nemudoma so se raznele govorice po mestu, da je Means zanikal svoje zanikanje. Ali tista govorica je bila zopet zanikana. In tako je cela stvar zavila v nekakšno meglo, kakor je marsikaj drugega v zadnjih dneh, ko gre za velik in silen boj proti La Folletu in njegovemu tovarišu Wheelerju.

Slikovita glavna priča, katere življenje med sleparji in lopovi je prineslo človeku alayo in znamenitost, ta človek je sedaj prekal, kar je pričal svojčas proti Daughertyju in njegovi svojati, ter s tem rekel obenem, da so si senatorji Taft, Walsh, Dill, La Follette in Wheeler kratkoma izmislili vse oštešile reči v preiskavi pravosodnega škandala.

"Mreža laži" bi naj služila, je dejal Means v zapriseženi izjavi, za politične obroke proti administraciji in državnemu tajniku Hughesu.

Senator Wheeler je izvedel za Meansovo obdolžbo in prekalice, ko se je mudil v čikaškem hotelu Morrisom. Ob tej priliki je rekel:

"Pismo bivšega pravosodnega tajnika je naslovljeno na demokratskega predsedniškega kandidata. Ta bo, kakor upam, odgovoril nanj v primernem času. Dokler tega ne stori on, se mi zdi, da bi bilo neumestno in neprimerno zame, če bi ga komentiral. Le to morem reči, da me to Daughertyjevo delo ni pravniški presenetilo. Saj mi je Means povedal preden sem odšel iz Washingtona, da s vsimi silami pritiskajo nanj naj prekalice svoje pričanje. Meansu preti sedaj zapor, in če izvira sedanja njegova akcija iz želje, da bi se izognil tisti usodi, potem ga ne smemo prestrogo soditi. To le kaže, kako nujno je treba očistiti hišo v Washingtonu, in kako velik vpliv še vedno izvaja Daugherty na sedanjo administracijo."

Means, ki je sedaj v Washingtonu, so obkalali časnikarski poročevalci.

"Takšna izjava je bila podpisana," jim je rekel. "In jaz je nisem prekal."

Hkrati je Means izjavil tudi tole:

"Kakor mi je povedano, je senator Wheeler objavil kratko izjavo, preden je prišla Daughertyjeva obdolžitev v javnost. Preden sploh naredim kako opazko, bi rad videl tisto njegovo izjavo, ker je obdolžitev paperjena proti senatorju Wheelerju, meni in drugim."

"Mnogo raznih virov je za moje preiskovanje; ali o tem ni razpravljati sedaj. Kakor upam, se v kratkem sestane Brookhart-Wheelerjev odsek. In tedaj se bo cela zadeva nadalje razvijala in razsvetljevala."

Tega, da je Means zanikal svoje zanikanje, ni hotel verjeti Daugherty, nego se je izjavil, da je Meansov zapriseženi prekalice pravilen.

Politična borba je sedaj zagazila v mlakužo osebnega blatenja. Videč, kako nevarna tekmeča sta La Follette in Wheeler kandida-

Rusija in Amerika bosta povabljeni v Ženevo.

Nemčiji je zagotovljen sedež v svetu lige narodov, če stopi v ligo. Nemčija se odloči ta teden.

Ženeva, Švica, 22. sept. — Združene države, Nemčija in Rusija bodo povabljeni, naj sodelujejo v razoročitveni komisiji lige narodov, katere ima pripraviti agendo za mednarodno razoročitveno konferenco, ki se prejkone vrši prihodnje poletje v Ženevi. Vodilni diplomate lige so mnenja, da je uspeh nemogoč, ako omenjene tri velesile ne sodelujejo pri sestavljanju programa za razoročitveno konferenco, čeprav še niso v ligi.

Ženeva, Švica, 22. sept. — Aristide Briand, voditelj francoske delegacije na zboru lige narodov, je izjavil včeraj, da Francija ne bo delala Nemčiji nobenih zaprek pri dobavi njenega sedeža v svetu lige narodov, kadar stopi v ligo.

Vprašanje vstopa Nemčije v ligo je zopet v ospredju. Ta teden se bodo zopet vršile plenarne seje in vprašanje pride na javno debato. Pričakuje se, da Nemčija še ta teden predloži prošnjo za vstop v ligo narodov. Francoska delegacija je ponovno zagotovila zborovalce, da ne bo delala ovir stopu Nemčije v ligo.

Berlin, 22. sept. — "Nemčija je pripravljena stopiti v ligo narodov pod pogojem, če bo sprejeta z vsimi tistimi pravicami kakor druge države," je rekel ministrski predsednik Marx, ko je včeraj govoril na shodu katoliške stranke v Radolfzellu, Badenska. Nemška vlada se bo o tej stvari posvetovala ta teden na kabinetni seji.

Ekskajzerjeva posestva bodo morda zaplenjena.

Pruska abornica se bavi s tem vprašanjem. Monarhisti in klerikali podpirajo Viljena.

Berlin, 22. sept. — Pruska zbornica se bo v kratkem bavila s vprašanjem zaplenbe ogromnih posestev, ki so še danes lastnina bivšega nemškega cesarja Viljena Hohenzollerna. Koalicijske stranke so sestavile resolucijo, ki se glasi, da Prusija popravi napako, katero je naredila tekom revolucije pred petimi leti, ko je kajzerju pustila njegovo posestvo. Stranke so bile prisiljene do tega koraka radi tega, ker Viljem danes zahteva \$1.250.000 letnega deleža dohodkov od njegovega premoženja. Odkar je Nemčija zopet dobila zlato valuto, se ekskajzerjeva posestva cenijo na petdeset milijonov dolarjev vrednosti. Premoženje obstoji iz palač, gradov, gozdov, veleposestev itd.

Nacionalisti v pruski zbornici so odločno proti zaplenitvi. Katoliška stranka je razdeljena; nekateri klerikali so proti zaplenitvi, češ, da je bil Viljem kot cesar naklonjen katoliški cerkvi, čeprav je protestant. Socialisti in demokrate so za zaplenitev. Komunisti, ki navadno glasujejo proti vsaki predlogi koalicije, bodo morali zdaj glasovati ali za kajzerja ali za koalicijo.

tom starih gardistov, predejo ti mrežo laži ter mečejo blato na značaj obeh delavskih kandidatov a strašno furijo in podlostjo. Koliko uspeha bodo dosegli s tem nizkotnim početjem, nam bo pokazala bližnja bodočnost. Ali iz dosedanjih izkustev je lahko reči, da naprej, da ne bodo uspehi baš veliki. Morebiti bodo ravno nasprotni cilji, ki ga ima to blatenje.

Ko je Means pričal proti Daughertyju in njegovi tovarišiji, so vnili stari gardisti, da ni polagati nobene važnosti na izpovedih takega lopova, kakršen je Means. Sedaj, ko je možakar prekalice svoje pričanje, pa trde, da je na vsak način treba verjeti njegovim besedam. Tako vsaj trdi odsvoljeni pravosodni tajnik Daugherty in z njim seva tudi vsa ostala stara garda.

Delavec brez delavskega častija je kakor vojak brez puške.

COOLIDGE SE JE HOTEL PRIKUPITI JEZUITOM.

Socializem in komunizem se ne skladata z ameriškimi ustanovami, in principi jezuitov so temelj ameriške vlade, je dejal Coolidge.

"VSAKO IZPREMEMBO AMERIŠKIH USTANOV JE SMATRATI ZA REAKCIJO, NE PA ZA NAPREDEK."

Washington, D. C. — Če bi bil možgal, bi bil ostal pameten. To velja za našega predsednika Coolidgea sedaj, ko je javnost izvedela, kaj je govoril pred konvencijo ameriških jezuitov, oziroma pred skupščino jezuitske organizacije sv. Imena.

Socializem in komunizem se ne strinjata z ameriškimi ustanovami, je rekel Coolidge pred množičnim poslušalstvom na prostem ob spomeniku Washingtonovega spomenika.

Njegov govor je tvoril zaključno točko konvencije, ki se je je udeležilo na tisoče katoličanov iz vseh delov Združenih držav.

Predsednik je govoril kasno v nedeljo popoldne ob zaključku. In tisti, ki so bili araven, menijo, da je bila ta ceremonija ena največjih verskih parad, kar jih je še kdaj bilo v tem mestu. Pravilo, da je kakih 100.000 ljudi korakalo po Pennsylvanski cesti.

Predsednik je v svojem govoru povadil govoril in na vse pretege hvalil načela, na katerih stoji družbo sv. Imena. Pospel se je v svoji hvali tako "visoko", da je primerjal družbene principe z onimi, na katerih stoji temelj ameriške vlade. Kdor se zavzema za kako izpremembo ameriških ustanov, ni po predsedniškem mnenju progresivec, nego nazadnjak, reakcionar. Iz tega je posneti, da je tudi tisti, ki izpodbija načela organizacije sv. Imena, velik tepac in reakcionar. Predsednik se je hotel s temi besedami ošivno prikupiti ameriškim jezuitom, ki si na vso moč prizadevajo spraviti ameriško vlado pod cerkveno kontrolo. In to prizadevanje je v očeh ameriškega predsednika v popolnem skladu z ustanovami ameriške vlade, ki mora biti po ustavi popolnoma ločena od cerkve.

Mnogo neumnosti je izpreno v tej ali oni predsedniški kampanji. Ali take nedoslednosti ni izlaska zaslediti v zgodovini ameriškega govornikstva.

Predsednik se je potem podrobno pečal z zgodovino in nastan-

(D dalje na 3. strani.)

BITKA S POLICAJI NA VESELIJI.

Chicago, Ill. — Na plesni veselici, ki se je vršila v soboto zvečer v dvorani Roman Catholic Union hall, Milwaukee Ave. in Augusta St., sta bila napadena dva policaja, ki sta hotela aretirati natakarje, kateri so točili opojno pijačo. Policiaja sta komaj ušla iz dvorane, nato pa je prišlo 20 drugih policajev, ki so navallili v dvorano in aretirali večje število možkih. Veselica je bila razbita in mnogi gostje so odnesli bunke.

Izgreli v Parizu; okrog 100 ranjenih.

Pariz, 2. sept. — Mirovne manifestacije, katere so granizirali socialisti večeraj v Trocadero parku, so se izpremenile v izgrede, ko je cela komunistična stranka v Parizu — okrog 30.000 članov — invadirala park in začela konflikt s socialisti. Policiaja je naredila mir in aretirala 200 komunistov. Okrog sto oseb je bilo ranjenih in dva ranjena sta pozneje umrla.

Asquith kritizira ruski pakt.

London, 22. sept. — Herbert Asquith, liberalni voditelj, je danes v pismu, ki ga je dal časopisom, izjavil, da se ne strinja s pogodbo med Veliko Britanijo in Rusijo, kateri je podpisal MacDonald. Asquith pravi v pismu, da je Anglija dala preveč koncesij sovjetski vladi.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cena oglasov po dogovoru. Rokopis se ne vračaja.

Narodnina: Zedinjene države (raven Chicago) \$5.00 na leto, \$2.50 na pol leta in \$1.25 na tri mesece; Chicago \$6.50 na leto, \$3.25 na pol leta, \$1.65 na tri mesece, in za inostranstvo \$8.00.

Naslov na vso, kar ima stik s listom:

"PROSVETA"

2687-88 So. Lawrence Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovene National Benefit Society.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5 per year; Chicago \$6.50, and foreign countries \$8.00 per year.

"MEMBER of THE FEDERATED PRESS"

Datum v klopju n. pr. (Aug. 30-24) poleg valoga imena na naslovu pomeni da vam je s tem dnevem potekla naročnina. Posrvite jo pravočasno, da se vam ne ustavi list.

JEKLARSKI TRUST JE ZOPET SPREGOVORIL.

United States Steel korporacija ne bo podvzela nobenih korakov proti odredbi, s katero je federalna trgovska komisija odpravila razglašeni "pittsburski plus sistem". Tako poročajo brzojavke iz Washingtona.

United States Steel korporacija, ki je med ljudstvom poznana tudi pod imenom jeklarski trust, je nekakšna voditeljica med kompanijami, ki se pečajo s produkcijo jekla in železa.

Enkrat je bilo že poročano s pridržkom, da je "pittsburski plus" odpravljen. Povedano je bilo, da ga je odpravila federalna trgovska komisija, toda ne ve se, kaj podvzame United States Steel korporacija, ki ima šestdeset dni časa, da odgovori na odredbo.

United States Steel korporacija je lepo molčala dva meseca. In kdor je gledal tržna poročila o jeklu in železu, se je lahko prepričal, da se je družba poslužila teh šestdeset dni, da je jeklo in železo prodajala po starih cenah. Velebizniško časopisje se ni prav nič zgražalo zaradi tega, ampak je zadevo smatrala za nekaj, kar se razume samo od sebe. Družba mora preje preštudirati, kakšne korake podvzame, v času tega premišljevanja pa množi svoj profit po starih cenah, ne glede na to, ako so take cene upravičene na trgu.

To je kapitalistična morala, to je morala jeklarskega trusta, sploh vseh trustov in korporacij, ki so bile ustanovljene z namenom, da se množi in množi dobiček delničarjev.

Jeklarski trust ni odjenjal še nikdar napram javnemu mnenju, ako to ni bilo v njegovo korist, in še takrat je bilo njegove odjenjanje zelo dvomljivo vrste. Upiral se je uvedbi osemurnega delavnika z vsemi močmi. Ko so jeklarski delavci zastavljali, da si priborijo osemurni delavnik in priznanje unije, je jeklarski trust rajše potrošil milijone, da razbije stavke, kot da prizna upravičene zahteve stavkujočih jeklarskih in železarskih delavcev. Ko so se pa zdrobljeni stavki pričeli zanimati za položaj jeklarskih delavcev tudi drugi sloji in je pričelo javno mnenje pritiskati, da se dvanajsturni delavnik odpravi in uvede osemurni delavnik, je nekega dne jeklarski trust slovesno naznanil, da je uvedel osemurni delavnik.

Vse se je veselilo tega naznanila, toda veselje je bilo veliko prezgodaj. Kasneje je izvedel svet, da je jeklarski trust uvedel osemurni delavnik pri tako majhnem številu delavcev, da ni vredno govoriti o osemurnem delavniku v jeklarski in železarski industriji.

Tako je jeklarski trust pokazal svojo dobrohotnost do delavcev, ki je bila od znotraj votla, od zunaj je pa ni nič bilo. Ampak dosegel je svoj namen. Pri ljudeh, ki ne čitajo delavskih listov, je pustil vtis, da po očetovsko skrbi za svoje delavce.

"Pittsburski plus" je odpravljen. Ali se bo znižala cena jeklu? Pittsburski plus namreč pomeni, ako je bilo jeklo izdelano v Chicagu, tedaj je moral zanj kupec plačati ceno, ki je veljavna v Pittsburghu, poleg je moral pa doplačati še vožnje stroške iz Pittsburgha do Chicaga, dasiravno je bilo jeklo izdelano v Chicagu in ni nikdar videlo Pittsburgha.

Jeklarskemu trustu je ostala vseeno moč, da določi ceno jeklu za čikaški trg, ki je bilo izdelano v Chicagu ali pa v bližnji okolici, akoravno je "pittsburski plus" odpravljen. Jeklarski trust se lahko posluži te svoje moči in določi tako visoko ceno, kakor je bila stara, kadar vidi, da je napočil čas, da izigra tako potezo.

V volilni kampanji smo in takrat Wall Street prav rad izigra take poteze, od katerih upa, da prinesejo njemu najbolj priljubljenemu kandidatu zmago. Ako kandidat zmaga, se lahko to zopet popravi po volitvah tako dobro, da privatni velebizniški interesi nadomestijo, kar se izgubili s svojo popustljivostjo pred par meseci.

Komaj mesec in pol nas loči od dneva volilne bitke in zato je sumljivo, da je jeklarski trust kar čez noč postal radodaren.

SLIKE IZ NASELBIN.

Is Oblija. — Na potovanju po tej državi sem se za več dni vstopil v Lorainu, kjer se je med omim in petnajstim (vstevši oba dneva) septembrom t. l. vršila konvencija J. S. K. J.

Rudolph Perdan, predsednik organizacije zadnja štiri leta, je bil izvoljen konvenčnim predsednikom, John Kosiček pa podpredsednikom. Zapisnik sta vodila Slobodnik in Murn. Konvencija je baje sestojala iz 127 delegatov in odbornikov, toda pri glasovanjih je bilo oddano najvišje število glasov 124. Običajni poverilni odbor in pa odbor za prošnje in pritožbe sta bila izvoljena, nakar se je prešlo najprej na poročila odbornikov in delegatov. Vsi so predložili spisana poročila, kar je dobro in prijetno posebno zapisnikarjem, ker je njih delo s tem olajšano in pa nevarnost za pomote v imenih in številkah je odstranjena.

Po poročilih je konvencija najprej vzela v pretes zbiranje. Da se organizacija združi, je bilo oddanih 20 glasov; da ostane še vnaprej samostojna, je bilo pa potrjeno s 104 glasovi. Nato se je sprejela resolucija, da J. S. K. J. sprejme vsako slovanško podporno organizacijo, ki prizna njena pravila.

Druga važnejša bitka je bila za izpremenitev imena. Da se ime izpremeni, je bilo 35 glasov; da ostane sedanje ime, je pa glasovalo 89 navzočih.

Prizor tretje bitke je pa bil okoli uradnega glasila. Sklenjeno je bilo z 91 glasovi proti 31, da J. S. K. J. izda lastno glasilo tednik, s imenom "Nova Doba", na štirih straneh. Urednik in upravnik bo v eni osebi in bo prejemal plačo, ki ne sme presegati \$200 mesečno. Glavni odbor je pooblaščen, da nastavi urednika-upravnika, sodeč na podlagi tozadevnih prijav o zmogljivosti kandidatov, ter za kakšno ceno bi kodo hotel delati. List se bo tiskal v tiskarni, ki bo najcenejša, in ki bo dala najboljše pogoje. V poštev pridejo slovanške unijske tiskarne.

Izvemli tu navedenega, pravila niso kaj prida izpremenjena.

Konvencija je začrtala nekam bolj strogo nepristransko stališče, izključivši ne le vero in politiko iz jednote, temveč sprejela je tudi točko, ki posebej izrecno povdarja, da se ne sme žaliti osebnih prepričanj svojih sobratov. Kako bomo orali radi te točke v prihodnjih štirih letih in koliko korespondence bo radi tega imel brat Kočvar (preda porotnega odbora), v Pueblu, Colo., bo pokazala bodočnost. Fakt je, da je težko kakšno pošteno siniti, ne da bi se žalilo osebno prepričanje nekaterih, ki za nepristranost smatrajo svojo fronto — in prav nič drugega ne vpoštevajo.

Desetega septembra zvečer je bil banket, ki je trajal šest polnoči. Nastopilo je veliko govornikov, nekaj še precej dobrih, dasi preveč enolične vsebine; nekaj pa bogme slabih. Pred enajstim leti sem bil delegat te organizacije, pa moram priznati, dasi smo takrat precej reformirali in vrgli molitev iz pravil, da ni bilo toliko reakcionarnega sentimenta v govorih, kot ga je bilo na tem banketu. Priliko smo imeli videti nepristranost v praksi — in reči moram, da izgleda "punca" vse drugače, kot pa v teoriji. ... Var povabljenih govornikov je žalilo čut in osebna prepričanja precejšnjega števila delegacije in članstva.

V ostalem oziru je pa bil banket vestransko zadovoljiv in zabaven. Igral je Tomalinov orkester, in bilo je zapetih več sol in duetov v slovenskem in angleškem jeziku. Celg šeta žen in deklet je stregla omizju s okusnimi kuhinjskimi produkti, in tudi vokalniki organi so bili potrebno namočeni z blagodejno kapljico, da ni kateri izmed oratorjev prej omagal, predno je umetniško razpodelil svoje plodovite ideje nad omizjem. ... ali bolje rečeno, posejal neprecenljivo seme — svoje duhovite besede — na rodovitna tla. ... to je v srecu blagih in lojalnih poslušalcev. Ako bi kdo tega namena ne razumel, je predsednik še posebej tozadevno pojasnil.

O banketu je poročal tudi lokalni list "The Lorain Journal", ter imenoval banket najvišjo točko zbiranja "Jugoslovanske Narodne Jednote". Torej v javnosti, pred drugimi narodi, smo skoraj razjeli "narodni"; za domače razmere pa kljub nepristranosti kazemo z imenom, da smo katoliška organizacija. Ako bo hoteli postati organizacija nepristranska, se bo članstvo moralo

poslužiti referendumu takoj po Novem letu.

V petek zvečer so Lorainčani priredili dve šaloigri, eno v slovenskem, in eno v angleškem jeziku, v počast delegacij. Po tem programu je bil ples. Tudi v soboto zvečer je bila veselica, toda precej delegatov je šlo v bližnji Cleveland.

V ponedeljek zvečer je bilo delo konvencije končano. Po novih pravilih se boste lahko zavarovali za \$2000 smrtnine, ten 43 dnevne bolniške podpore. Odbor sestoji: Pet članov upravnega, trije člani nadzornega, ter pet članov porotnega odbora in zdravnik; skupaj štirinajst članov jednotnega odbora. Zdrževalni odbor je odpadel in bo v bodoče te posle vršil jednotni upravni odbor.

Novi predsednik je Anton Zbaničnik iz Pittsburgha, Pa. Ostali odborniki so skoraj vsi prejšnji ponovno izvoljeni, le da je nekaj novih v porotnem in eden v nadzornem odboru.

Urednik-upravnik, katerega bo nastavlil jednotni odbor, bo smatran kot odbornik in bo imel sedež na konvenciji; ne bo pa imel pravice glasovanja na odborovih sejah.

Plače so določene: Predsednik in blagajnik imata vsak po \$40 mesečno; podpredsednik \$20 letno; tajnik \$250 mesečno; blagajnik neizpl. smrtnin \$15 mesečno; predsednik nadz. odbora \$10 mesečno, ostala nadzornika po \$60 letno; predsednik porotnega odbora \$75 letno, ostali porotniki po \$35 letno; zdravnik pa prejme od vsake listine 25 centov.

Porokstvo blagajnika je \$40,000; tajnika pa \$25,000, in blagajnika neizplačanih smrtnin pa \$70,000; ostala porokstva so od \$500 do \$2000.

Prihodnja konvencija bo v Indianapolisu, Indiana, v letu 1928.

V nedeljo dne 14. septembra 1924 je dramatično društvo "Ivan Cankar" v Clevelandu, O., priredilo igro "Martin Krpan", pod režijo Avgusta Danilove. Igralno osebje je v splošnem precej dobro izvršilo svoje predpisane naloge. Dopadel se mi je prolog igre, ko je Danilova razlagala krogu otrok, kaj je bil in kaj je vse naredil Martin Krpan. S prijetnim glasom, in tudi jako razločno je pripovedovala — le nekoliko prehitro je govorila. Otroci očitno niso mogli tako hitro slediti poteku razlage, kajti več deklic sem opazil, da so najbrž le megle misli pri "kendižu", "doličah", ali pa doma v "pentri".

Maske in kostume so bili v splošnem precej dobri; in karikaturi za vse vloge izvrstno pogojeni. Cesar Janex (Jurman) je bil v kretnjah in nastopu dober, dasi se mu ni bralo s obraza, da je država v krepkih silnega sovražnika, ki mu je pravkar ubil sina. Govoril je dosti glasno, a premalo razločno. Cesarica (Rogeljeva) in princeza (Trugerjeva), sta bili dobri v kretnjah, mimiki in govorici. Prince (Rogelj) in kancelar (Grill), sta bila v vseh ozirih "fajni", le enkrat sta se pod nepravimi okoliščinami znajda na odru — in kancelar, uvidevši svojo napako, je vse reš še precej premotno popravil.

Ministri so bili vsi prave posebljenosti klavirnih in plitkih kreator na visokih državnih mestih. Znalo so predstaviti izvrstno sliko vseh korumpiranih ministrstev tedanje — in velikega dela ministrstev sedanje dobe. ... Skratka: Izvrstno! Igrali so Cosen, Terbižan, Klemenčič in Homovec. Državnega tajnika (Debečeva), se mora pohvaliti glede finega nastopa in gladke govorice, dasi je "bil" skoraj prenežen v izvrševanju svojih državnih poslov.

Pravi tip je bil Martin Krpan (Gorše); kakor tudi njegova mati (Margaritova) in Nežka (Močnikova). Res je, da so imeli vsi trije simpatične vloge, res pa je tudi, da so ne le dobri karakterji, ampak so tudi fino in neprisljano igrali. Napaka je bila le v prizoru, ko so Martin in tihotapec prinesli sol. Vsi so zdihovali, kako težko nesejo vsak po eno vrečo. Opazil sem le enega, ki je res težko nosil; dva sta markirala le za silo; četrti pa je držal vrečo tako, da je štrlela od rame vodoravno. Bolj je bilo verjetno, da nese naplunjen balon, kot pa vrečo soli. Krpan je nosil dve vreči soli, in to z vidno lahkoto. In na rami je držal vrečo pravilno. Namen je bil pokazati, da je Krpan zelo bolj močan, kot ostali tihotapec. Učinek pa je bil ta, da je oni, ki je nosil vrečo, kot da je balon, močnejši kot sam Krpan.

Brdava (Truger) in odaliski (gospici Grill in Ipavec), so bili prav tako popolni v vseh ozirih, kot je bila Krpanova skupina. Naj-

lepša prizora sta prvi na Krpanovem domu, drugi pa v Brdavsomem vrtu pijo vino, prav podomaše prigrizajo, ter par lepah zapoje. Zraven sta mati in Nežka, ki "ima Martina zelo rada, on pa njo", pa si ne upata povedati. Krpan se bolj zanima za svojo kobilico, kot pa za dekle. V Brdavsomem haremju sta odaliski s petjem zabavali Brdava in umetno tekmovali, katera se mu bo bolj dopadla. Ta prizor so vsi, ki nastopijo, zelo dobro igrali. Tudi boj med Krpanom in Brdavsom je bil dobro vojevan.

Igra v splošnem ni le zabavna, pač pa tudi informativna — in za mlaščega človeka celo izobraževalna.

Društvu "Ivan Cankar" častitam na tem uspehu. Napravilo je dober moralen, gotovo tudi finančen uspeh, kajti kolikor sem jaz videl, so bili vsi sedeži velike dvorane Narodnega doma zasedeni. Vstopnina je bila 75 centov, pa odkrito povem, da bi smela biti še enkrat toliko.

Vse to sem napisal na podlagi nepristranskih principov, in u-pam, da bodo tako tudi sprejeli vsi prizadeti krogi. — Frank S. Tauchar.

JAVNA GOVORNICA.

Glasovi članov S. N. P. J. in čitateljev Prosvete.

Pittsburgh, Pa. — Delavske razmere so slabe, delo se težko dobi, plače majhne, a draginja narasla. Tako da ima delavec samo za najpotrebnejše stvari, za razvedrilo, ali za izobrazbo mu ne preostaja. Tem razmeram je delavstvo samo krivo. V današnjem kapitalističnem sistemu je največja hiba, delo od kosa (piecework). Delu od kosa je pripisati dosti nesreč, bolezni, največkrat tudi smrt delavcev. Tudi umrvena opaznost se dostikrat lahko opazi pri tistih, ki delajo dolge delovne ure ali ki delajo "pieces work". Prva naloga naj bi bila organiziranje delavstva, da zahteva poleg višje plače tudi odpravo dela od kosa. Prej ko se bo resno zavzelo za to, tem bolje. Destokrat naletiš na rojaka, ki argumentira, kaj boš ti, ali jaz ali oni drugi, mi si ne moremo pomagati. Tako govorijo oni, ki mislijo, da vse znajo, pa nič ne znajo. Gotovo posameznik ne šteje nič, v organizaciji je močnejši člen verige. Letos ima delavstvo priliko poslati moža v Belo hišo, ako bo izvoljen, ki se bo zavedal, da ga je poslalo delavstvo. Kot tak bo tudi gledal in delal za delavstvo. Podizkanje — "čel" — ako bo izvoljen, bo takšen kot drugi, ni lepo in častno, ampak je grdo in hinavsko. Samosvna inteligenca ima vedno pripravljen bat, da udari po delavstvu ob prvi priliki. To je že večkrat pokazala.

Tukaj se je ustanovilo poleg pevkega društva "Prešeren", še eno novo pevsko društvo "Triglav". S prva so upali prekositi društvo "Prešeren" v vseh ozirih, a še izdaleč ne izgleda, da si postavijo lavorjev venec na glavo. Tistih par pevskih mož, ki jih imamo, se dele. Zatorej ni pričakovati uspeha ne pri enem ali drugem pevskem društvu. Upoštevati naj bi izrek: Slova jači, nesloga tlači. — John Ban.

Coverdale, Pa. — Vsak dopisnik najprvo poroča o delavskih razmerah, zato tudi jaz pričujem z njimi. V prenegovinskih delajo tukaj vsaki dan, ampak rudarji nimajo od tega velikih koristi, ker so vsi prostori prenapolnjeni z delavci. Pittsburgh Coal kompanija lastuje v tukajšnji okolici še največ prenegovnikov. Vsakem zatohlen prostoru delata po dva delavca, jako da delavci ne zaslužijo še za vsakdanje potrebščine, katerih cena gre vedno gori mesto dol.

V našo naselbino je prišel neki ptiček dne dvajsetega avgusta. Izdal se je za krojača. Nagovarjal me je, da naj si izberem obleko, katero napravi v krojaški delavci v Pittsburghu. Pripovedoval mi je, da je tako dober krojač, da je napravil še po pet oblek na dan. Znižal je tudi ceno obleki in obleka stane samo \$23.50. Za povrhu suknjo računl je \$19.75. Jezik se je tekel kot namazano kolo. Vprašal me je tudi, ako imam fante na hrani in stanovanju. Povedal sem mu odkritosrčno, da imam dva fanta na hrani in stanovanju, pa da nista zdaj doma. Odšel je, pred odhodom je pa rekel, ako dobi naročilo za štiri obleke, da jo napravi meni za polovico cene. Če pa dobi naročilo za pet oblek, bo pa naredil eno obleko zastonj.

Prihodnji dan dne 21. avgusta

se je zopet zgledil. Jezik mu je pet tekel gladko toliko časa, nas je pregovoril. Naročili smo obleko jaz in dva fanta. Jaz sem dal na račun šest dolarjev, fant po pet. Obljubil je, da prinese bleke dne 30. avgusta.

Čakali smo določenega dne in še danes čakamo na obleke, jih ni.

Sladkobesedni človek je videl pet čevljev in devet palev, dom je Hrvat, pa ne govori marinskega jezika. Je vitke postave in ima črne lise od premoga senčil na eni strani.

Toliko v pojasnilo rojakom, ko se zgledal pri njih, da vedo, ko se sprejme takega človeka. Andy Miklavčič.

Blairsville, Pa. — Z delom se morem pohvaliti, akoravno do me vsaki dan. Naša meza je vedno tako velika, da je premo za življenje, "preved pa za umi".

Imamo tudi dober prenegovnik. V njem delajo po tri in štiri dni v tednu. Zaslužijo seveda "di dobro", kajti plačajo jim vozilčka po 88 centov, ki je ta majhen, da vanj naložijo po štiri in pol tone premoga. Poleg "veke plače", ki jo prejajajo, morejo tiste tri dni, ko so doma, vrniti, da nalože vsak po en vozček za kompanijo.

Zdi se, da jih prenegovniki baroni še premalo izkoriščajo, kajti oni študirajo, kako bi uniili organizirane rudarje, da bi loč stavkovskazili, ko ne bi bilo več darake organizacije.

In zakaj je tako? Vsako nedeljo gredo k službi božji in poslušajo, kaj pripoveduje "gospod", ki še nikdar ni okuhal, kaj je delo v rudniku ali tovarni. Edizmed rojakov me je vprašal, kaj ne grem nikdar v cerkev. Ogovoril sem mu, da se bojim karja, da mi izkopije oči, da se cerkev poruši namen. On je pa odgovoril, da se bojim boja. Odgovoril sem, da se bojim prav nič ne bojim, ker mi si nikdar nič žalega storil, ampak bojim se kapitalistov, ki ne tiskrišajo.

Slišal sem, da je strela uderila v cerkev v Latrobu. Ako bi bil udarila vanjo pred petdeset let, bi bili ljudje mogoče bolj pametni. Z bratskim pozdravom! Fradel Rudolph.

Razno.

Najdba iz ledeno dobe. V bližini Waldegga pri Linou so kopali lovico za opeko. Pri tem so našli kopali na čudno zobje, ki so obvestili linški muzej, ki je poslal strokovnjaka na mesto in spravi stvar na varno. Dognalo se je, da gre za zobovj takozvanega divjega konja (equus hemionus Pall) iz ledeno dobe, ki se je v ilovici prav dobro ohranilo. Lastnica opekarne je podarila dragoceno najdbo gornjemstrijskemu muzeju v Linou.

Mož ali žena? V libanonskem pogorju živi knet Khalil-Buhari, ki je zanimiv spolni izrodek. Imenoma je namreč mož in žena — točno po koledarju. Prvih pet dni v mesecu je mož, potem pet dni žena, dalje štiri dni zopet mož, štiri dni žena, tri dni mož in tri dni žena in slednjič dva dni mož in dva dni žena. Poslednji in predposlednji dan v mesecu je mož ali žena pa mož, kakor je pač na vrsti spol.

Ženska v meniškini. Ruski listi pripovedujejo sledečo zgodbo: V neki samostan blizu Moskve je svojčas vstopil mladec, nič z imenom Aleksej Dobrotolov. Prior ga je sprejel za menika. Čez nekaj dni pa je na svoje ročice presenečenje ugotovil, da Aleksej ni možiči marveč dekle. Menih je priznal, da je res ženska, spola in da se piše Ana Plenskaja. Dekle je pripovedovalo, da se po smrti svojih staršev ni moglo preživljati in je sklenilo, da gredo obiskuje in se vadi. Denjim v samostankih krepostih. Čez nekaj časa je v to privolilo. Čez nekaj časa, ko se je začelo meniku sumati, je bilo košatiti okoli pasa, je postalo ljubečo postavil na cestu. Zapišeno dekle je bilo sprot brez sredstev in ni vedelo kod se kam, vrhu tega se je blizala ura poroda. Do poroda se je mlada prebila, po porodu pa je mlada mati zadavila otroka in se sama javila policiji. Oblast je je takoj zaprla, v zapore pa so vstaknili dan pozneje tudi grobnega priredila Varnava.

ZADRUGA.

Spisal Josip Stare.

(Dalje.)

Vero je nje telegram v pravem pomenu besede zadel, kakor strela iz vedrega neba. Rahločutna deklica je jokala in obupavala, ali zvečer, ko so tovarišice nje zapale, vzela je škrtljivo vžigalico, podrobila jim glavnice in jih zaučila, da bi si končala mlado življenje. Ni umrla, ali strahne bolečine je trpela in le hitra pomoč zvedenega zdravnika jo je otela prezgodnji smrti. Strina se je zdaj še bolj kesala svojega prepisa z Zagorskim; toda saj vedela, da je hčerko tako zaljubljena vanj. Zdal vse zopet poravnava in še danes odda drug telegram, ki Verico do dobra potolaži. Tako je stara sklepala v mislih svojih, odkar sta Mara in Veselko mimo nje šla k frančiškankom. Jedno le jo je še skrbelo, kako bi mogla govoriti z Zagorskim, ki ga od onega večera ni bilo blizu. Poslala bi ponj; ali še ne bi hotel priti, kaj potem? Ali tudi te skrbi se je iznebila prej, nego se je nadejala.

Zagorski je predobro poznal prihodno tačo svojo, nego da bi verjel v stanovitnost nje odgovorila. Čakal je le, kako Veselko izvrši svoje "žrtvovanje". Bil je doma ter za zaprtim oknom stal in pazil, kdaj pojdeti mimo. Ni dolgo čakal in bil je popolnoma zadovoljen. Dobro

četrtinko ure se je še ponudil, potem se napravil in šel na trg malo na izprehod. Ko je dvakrat prehodil ves trg, zavije k strini, kakor da ne bi bila nikdar ničesar imela med seboj.

"Dobro jutro, strina, ali ne bode še premraz za pred prodajalnic?" vpraša jo nekako sočutno. "Saj sem dobro zavita, ali Vas bode zeblo."

"Ne bode; tudi ne utegnem sesti."

"Časica slivovke Vas bode ugrela," ponudi mu starica, da bi ga kakšen trenutek zadržala, in pozove streljajo iz prodajalnice. Zagorski se ni branil, nego šlastno je posrkal čašico in si jo dal znova natočiti.

"Ta velja! Kaj je sicer novega?" vpraša in prižiga smokdo. "Kakor oni večer, samo s čisto drugimi čustvi, seže strina v šep, in poda mu list predstojnice. Zagorski je malo osupnil, ali hitro se je pritažil in na vider mirno čital. Dolgo je čital, zakaj prvi hip je bil v zadregi, kaj naj bi rekel, torej je rli v list. Nespodest je le domisljal, vrnil list strini in jo vprašal:

"A kaj ste odgovorili na to?"

"Dostojni ničesar, ali še danes po telefonu preklešem nesrečni svoj sklep od zadnjice in povem, da je vse — poravnano, da je vsemu temu krivo malo nesporazumelje in lažljivo obrekovanje."

Pri zadnjih besedah je Zagorski začuden pogledal strino, in ona njega, in njiju oči so se ujele, ko

so ljudje ravno prihajali od devetih mese in je obema zasvenel na uho znani glas Veselkov, ki se je zopet prav živo dobral usodepolni Mari, spremljuje jo proti domu. Prišedši pred prodajalnico, poklonil se je Veselko globoko strini ter se razumeno namuzal Zagorskemu, ki je tedaj tudi ljubimcu posrkal Maro.

"Nisem mislil, da se tako hitro odloči," rekel je Zagorski za odhajalca.

"Če se še ne premislil," zavrne pomebno strina.

Zagorski je zmalaj z ramami, a da bi še kaj zinil o stvari, ki je obema bila neprijetna. Kar je videl in slišal, pričalo mu je dovolj, da je vse pri starem; saj je strina prav takrat bila malobesedna, kakor je bila dobre voje. Zato se Zagorski ni dalje mudil pri nji, nego kmalu se je poslovlil in materinemu sreč prepustil, kako potolaži na duši in na telesu bolno hčerko.

Ob navadni uri opoldne so se zadržurjari zbrali. "Pri parobrodu", edinega Veselka ni bilo. Kmalu pride tudi on čisto zasoplen, in ni še dobro zaprl vrat za seboj, ko mu razposajeni Glavina zakriči naproti: "Pet minut preporno, polje vina!"

"Kaj," zavrne prihodnik vsem skupaj, "nove rokavice sem si kupil, vse dopoldne sem izgubil, in zdaj naj še kazen platim, jaz, ki sem se edini žrtvoval za predstojnika našega? Če sem zamudil, zamudil sem se v službenem za-

druženem opravilu, in to me reši vsako kazni."

"Tako je!" pritrdi mu Zagorski, "ali ker sem jaz vzrok, da naš prevredni tovariš ni prišel ob uri, plačam kazen jaz, da bomo dobre volje."

"In bili so veseli, kakor zmeraj, kadar so bili skupaj in kakor se je pristojale mladim njih letom. Po obedu je Ciprijan na zadržurjo mizo postavil zavitek dragocenih smokdek in dve zapečateni buteljki in se zadovoljno nasmejal rekoč:

"To je poslala strina."

"Živela strina!" rekel je eden, "živio nje zet!" je vzkliknil drugi, in pozno so zapustili gostilnico, ki je bila prevzeta prijetno dišečega dima dragocenih smokdek.

XII.

"Žrtvovanje" ni težko stalo Veselka; vloga "zljubljenca" dala mu je mnogo zabave, in tudi potem je rad zahajal v turško krčmo, če da ne bi strina uvidela sleparstva. Zagorskemu je bilo to sprva po volji, ali že v nekoliko dneh se mu je zdelo, da Veselko ni več tisti, ki je bil prej. Rad je bil sam, in če je bil v družini, je govoril šindalje manj, nikar da bi uganjal stare burke.

"Feodor, ti svojo vlogo predobro igraš," mu je rekel Zagorski nekoga dne pri večerji, "čisto si se ušel vanjo, to je preveč, toliko živje si jaz nikdar ne bi predznil zahtevati od prijatelja in nočem biti odgovoren za nasledjenja. Glej, ni še konca predpuka. Zdal bi bil še čas, da malo odstu, toda po tebi soditi, rekel bi človek, da smo že sredi posta."

"Milivoj, odločno sem rekel, da mi nihče ne sme dajati poukov, kako naj igram svojo vlogo, in pri tem ostajam," zavrnil mu je Veselko s takimi rezkimi glasom, da so zadržurjari kar ostrmelili in se niti Glavina ni upal smejati.

Bilo je prvokrat, da se je v "Zadrugi" pokazala nekladnost. Ni bilo mnogo, ali bilo je dovolj, da se je za vse večer skazila dobra volja sicer vedno veseli tovarišiji. Odlej je Veselko pogostoma izostajal od večernih sestankov in vselej poročil, da je bolehen, ali da ne utegne priti k večerji. V "Zadrugi" so ga zelo pogrešali; saj ga ni bilo, ki bi znal vse tako lepo kratkotasiti, kakor on. Glavina je bil res tudi veseljak, da je bilo malo takih; toda druge vzpodbujati na veselje ali zabavati vse društvo, tega on le ni znal.

Ko je neki večer Veselko znova poročil, da ga ne bode, zopet ga ni bilo pravega veselja v "Zadrugi", nasvetuje Zagorski:

"Pojdimo vai v turško krčmo na črno vino; utegnili bi imeti mnogo šale. Stavim, da je Feodor pri Mari."

Brez ugovora so zadržurjari odobrili predsednikov nasvet in kar takoj odšli. Prišedši pred turško krčmo je Zagorski s pratom zašugal Glavini, da ne sme biti razposajen in se prezgodaj smejati, zakaj utegnili bi jim skaziti veselje. Zdal so vsi štirje umolkili ter tiho po prstih tavalji skozi velika vrata in čez dvorišče. Srečno so se priplazili do one male "gospodake" izbe, ali tu je Zagorski tovarišem namignil, da so skozi neko okence gledali, kaj se godi notri. Za mizo sta sedela Mara in Feodor, ki je pred sabo imel merico črnega vina. Mara je z levice prav nerodno držala kitaro, z desnjo pa je izkušala prebirati strune, kakor jo je učil Feodor. Videlo se je obema, da sta precej razmišljena in da jima je malo do učenja. Namesto na prate, pogledaval ji je on v oči, ki so se vselej njele z njegovimi, in vselej sta se razumela ter si povedala, kar se na usta ni dalo izreči. Zdal se je on pomeknil prav k nji, prijel jo z levico okoli pasa, z desnico pa tanke njene prste postavil po strunah. "Tako, zdaj je dobro," je rekel in kakor bi trenil, poljubil je je tako strastno, da so se ji kar začela mlada lica.

To video se Glavina pod oknom ni mogel delj premagovati, ampak začel se je na ves glas grohotati, da se je čule v izbo. Feodor se je nejevoljen ozrl, ali ta hip se odpro vrata in zadržurjari vstopijo.

"Dober večer, gospodičina!" pozdravi Zagorski. "Vi ste nam torej izmerili najboljega prijatelja in veseljaka?"

"Imeverila? Jaz?" jeclja Mara. "Vi, prav Vi! Bil je duša naših večernih sestankov, toda zdaj ga ni več med nami, skoraj vsak večer poroka, da boleha ali da ne utegne. Ali zakaj ne utegnem?" V tem so zadržurjari posedli okoli mize mize in Glavina prvi narode.

To video se Glavina pod oknom ni mogel delj premagovati, ampak začel se je na ves glas grohotati, da se je čule v izbo. Feodor se je nejevoljen ozrl, ali ta hip se odpro vrata in zadržurjari vstopijo.

"Dober večer, gospodičina!" pozdravi Zagorski. "Vi ste nam torej izmerili najboljega prijatelja in veseljaka?"

"Imeverila? Jaz?" jeclja Mara. "Vi, prav Vi! Bil je duša naših večernih sestankov, toda zdaj ga ni več med nami, skoraj vsak večer poroka, da boleha ali da ne utegne. Ali zakaj ne utegnem?" V tem so zadržurjari posedli okoli mize mize in Glavina prvi narode.

To video se Glavina pod oknom ni mogel delj premagovati, ampak začel se je na ves glas grohotati, da se je čule v izbo. Feodor se je nejevoljen ozrl, ali ta hip se odpro vrata in zadržurjari vstopijo.

"Dober večer, gospodičina!" pozdravi Zagorski. "Vi ste nam torej izmerili najboljega prijatelja in veseljaka?"

"Imeverila? Jaz?" jeclja Mara. "Vi, prav Vi! Bil je duša naših večernih sestankov, toda zdaj ga ni več med nami, skoraj vsak večer poroka, da boleha ali da ne utegne. Ali zakaj ne utegnem?" V tem so zadržurjari posedli okoli mize mize in Glavina prvi narode.

(Dalje prihodnjaj.)

NAVODILA IN NASVETI.

Hrana malih otročičkov.

Ljudje vse premalo pazijo na hrano svojih malih, in vendar je od pravilne hranitve odvisno njihovo zdravje in njihova rast. Na pačna hrana dojenčka ima lahko zelo slabe posledice za vse življenje. Če je otrok slaboten, mora zdravnik predpisati hrano, kadar ga mati ali dojilja odstavi od prsa.

"Materino mleko je sploh edina poročna hrana dojenčkov. Do štirih mesecev nič drugega. In sicer se daje otroku piti vsaki dva uri, po noči pa ne več, kot dvakrat. Ko je otrok že starejši, zadostuje petkrat na 24 ur. Enkrat se mu da z ene strani, drugič z druge, piti se pusti otroka vedno le 10—15 minut. Prsi je treba umiti pred dojenjem in po dojenju. Sliniti bradavico ni dobro. Razum tega se da otroku semtertja malo prekuhanje, ohlajene vode. Če je otrok zaprt, se mu kuha ovsena kaša, če ima grizo, riž. V vročih poletnih dnevih ni dobro, otroka odstaviti. Odstaviti ga je treba pomalem. Začnite dajati otroku drugo hrano (kaše i. p.) kar najpozneje, v 6—8 mesecu. Hranite rajše sebe dobro in dojite otroka. Če otroku dajete prezgodaj cucelj, kaše, piškote i. dr. pecivo, dobi od tega katarje v želodcu in črevesu. Od teh katarjev umre največ otrok. Posebno v vročih dnevih, ko se hrana skisla in kvari.

Včasih so razmere take, da mati ne more otroka dojiti niti mu preskrbeti dojilje. Tu je treba pač dete umetno hraniti. V prvi vrsti pride tu v poštev kravje mleko, ki pa mora biti sveže, zavrelo, in hitro ohlajeno. Zmeša se s prekuhanjo vodo in saladi s sladkorjem (ne preveč!). Mesto čiste vode se da lahko tudi riževa. Takoj od začetka 1 del mleka, 2 dela vode. Čez 3 mesece polovino mleka, polovico vode. In tako vedno manj vode in več mleka, po 6. mesecu damo lahko samo mleko.

Če je otrok zaprt; več mleka, če ima grizo, manj mleka. Pijačo je treba vedno sproti pripraviti. Ontankov ne uporabljati! Posodice in steklenice za pitje se morajo čistiti z vrelo vodo. Čevke iz kavčuka odstranite, mleko se v njih kisa. Cucelje perite in jih imejte v čisti vodi. Dojenec tudi hranjen z otroškimi mokami; kako se uporablja, je navodilo pri škrtljici.

V šestem mesecu lahko navadno začnemo z različnimi kašami (iz otroške moke, zdroba (farina), riža, ovsene moke). H kašam pa privedajete nekoliko svežega razpuščenega presnega masla. To kašo pa dajemo le enkrat na dan, sicer pa naj ima otrok še vedno pitno hrano.

V sedmem mesecu lahko dobi enkrat na dan juho od telečjega, kurjega ali govejega mesa, kjer je vkuhanega nekoliko zdroba, riža ali tapidke. Od osmega meseca nadalje dajte otroku večkrat skorjice od črnega kruha, da jo žveči, juhi zdaj že lahko pridenemo rumenjak od jajca. Rumenjak tudi lahko raztepemo s sladkorjem in ga damo pred juho ali po njej — a s primerno pavzo. Tudi mehko kuhano dobi otrok k svoji kaši prikuhe: špinacio, rumeno repo, karfiol in krompir. V dvanajstem mesecu, ko ima že nekaj zobčkov, lahko damo nekoliko mesa, ampak le zelo nežno meso: kurja prsa, gola, telečji priželje, obistno pečenko, telečji jezik, goveji fileti in šunko; tako meso razmeljemo v mlincu za meso in zmešamo z juho. Za eno porčijo zadostuje 15 gramov. Lahko dajemo tudi nekoliko kaše iz sadja, s moramo zelo paziti, da ni tam nobenih lupin, luškin i. p.

Tukaj primer jedilnega lista za enoletnega otroka:

Ob 6.—6½ uri: 250 g mleka.

Ob 10.—10½ uri: kaša iz harja in 100 g mleka, k temu mu še 100 g mleka.

Ob 2. uri: 120—150 g juhe, 15 g mesa, 15 g riža krompirjeve kaše.

Ob 5½ uri: 1 rumenjak, 1 pen z 2 kg sladkorja. K 150 g mleka.

Ob 9. uri: 250 g mleka.

Kteru dajemo otroku še njene akorje od črnega kruha jih žveči in pa malo kaše iz ja.

Jedilni list za 1½—2 letne troka:

Ob 7. uri: ¼ kvarta mleka ¼ s presnim maslom namazane zemlje.

Ob 10. uri: 1 mehko kuhano jajce ali pa surovo jajce, peno z 1 kavno žličko sladkega k temu ¼ kv. mleka in če je ba, še ¼ s presnim maslom mazane zemlje.

Ob 1. uri: 150 g juhe z rižem zdrobom, tapivko ali rezane, fine zrezljane zelenjavo; 1 pečena ali dušena mesa, goveda, teleta, divjačine ali rutine. Pri tej starosti meso fino zrezati, ne pa več mleti, da si dete okrepi željo in zobe z žvečenjem. K temu —30 g riža, kuhane v 1 krompirjevega, grahovega i. p. in v kakih 10 g kruha žemlje. Pijača — čista voda ni sumljiva. Sumljivo vodo rano prekuhati in nato shraniti in šele tako dati piti. Za juho dobro otrokom dajati piti mleko.

Ob 4. uri: 250 g mleka s škrtljico "Hygiene", s "Gladiom" i. p. kuhane; 1—2 suharja.

Ob 7. uri: kaša iz zdroba, ovska (kakih 5 velikih žlic) z kom kuhana.

Kako se spozna vnjetje slepih Znamenja te naravne bolezn slednja: 1. nenadna bolečina desni strani trebuha spodaj popkom in kolkom; 2. huda vročina; 3. slabost in bljuvanje trebušne mišice spodnjega desnega trebuha so napete, detu tam trepoh trd kakor detu. Kdor opazi na sebi taka znamenja, mora takoj k zdravniku. Včasih ga le takojšnja operacija reši gotovo smrti.

Nevarna razvada je malo zoljčke na licu ali na roki predati z iglo, če ni pred porabo bro desinficirana. Če hočemo glo kaj operirati, jo vtaknemo najprej v spiritozno plamen, ko ohladi, jo pa porabimo. Že v kokrat si je zastrupil kri, ko se je sam operiral z nesnimi iglami itd.

Strahla. Marsikatera nesposobna mati strah otroka, če ne ga: "Le počakaj, povem o čem." "Dimnikar pride pote!" "Bav te bo vzeli!" Taka vzgoja najslabša. Na ta način naprta matero iz očeta dimnikarja t. d. bitje, ki sega otrok boji. Bav-bav! Nesposabne matere, nepotrebnem strahu svoje otro in si s takimi lažmi uničijo svo avtoriteto. Mati naj svojih otroh nikoli ne straši, temveč jih tak sama kaznuje, če je potrebno.

Orumenene tipke klavirja. Stimo lepo s koščkom flanel, ki mošene v vinakem evetu.

Če pes trga odejo, na ka leži, in se ne da na noben n tege odvaditi, poizkusimo sledi sredstvo: odejo namotimo močno rxtopino galuna; ko posuš, ja pa še polkropimo s meljito s aloino tinkturo. Ta odeje pes gotovo ne bo nikoli razgrizel.

DA SKUHAŠ DOBRO P VO. PIŠI PO NAŠE PRODUKTE.

Imamo v zalogi slad, smet, dobi in vse druge potrebščine. Poslamo in se prepričajte, da je doma pri kuhani vedno le najboljši in najcenejši.

Groceries, sladkarijem in v prodajalnice damo primerno post pri večini naročil. Pusto informacije na:

FRANK OGLAR, 8401 Superior Avenue, Cleveland, O.

VABILO NA VESELICO IN VINSKO TRGATEV katero priredi

DRUŠTVO "ZVEZDA" ŠTEV. 297, S. N. P. J.

v Raton, N. Mex., dne 28. septembra 1924.

Veselica se vrši v Yeakysu v dvorani.

Pričetek veselice ob 11. uri dopoldna.

Igrala bo Math Jernanova godba iz Pueblo, Colo.

Ujudo valdno društvo in slavno občinsko domače in bližnje občine, da se v občini števila valdne in vinske trgovine. Na program bo več zanimivih točk in doli se bodo dobili, zabave dovolj za stare in mlade, veselice traja pozno v noč. Za dober priidost in drugo bo izvrstno skrbništvo na vse.

Torej na videnje na Yeakysu, N. Mex., dne 28. sept. t. l. Kdile in vabi

DOBOL

Ivo Šorli:

ZADNJI VAL.

(Dalje.)

Na tvoj grom nisem hodil skoraj nikoli. Niti največje trpljenje ne mi moglo toliko omakniti, da ne bi čutil nesmiselnosti takega početja. Toda v zadnjem času mi nehote čim bolj pogosto uhaaja pogled tja k lepi cerkvi Svete Trojice na gričku okraj globeli, kamor nosijo k zadnjemu počitku vse prebivalce te doline. In čim močnejša je želja, da bi počival tudi ti ubožček tam ... Saj ne bi te hodil dramiti ... Samo od tod bi še lepše mislil nate, in občutek bi imel, da si mi bliže, dete moje!

In njo tudi bi dal prepeljati k tebi, tvojo nesrečno, dobro mamico! ...

Moj Bog, komaj da se je upam spomniti tui! ... Kakor, da se bojim omadeževati njen spomin ... kojim omadeževati že radi tistih prvih sladkih let, ki mi jih je dala. In radi tebe, moj otrok! ...

Pa saj ni bila sama kriva, sirotica! Preveč strašna je bila pač bolest, ko ji je bil nenadoma prašen ves svet, kakor tista tvoja posteljica v sobi ... In je iskala omame, kjer jo je edino še našla, mislila vsaj, da jo najde ...

Joj, ko sem prvokrat razumel, od kod te nje ne negotove kretnje, od kod to čudno tuje vzklikanje, podobno naricanju bolj, nego tožbi matere! ...

Dovolj, dovolj! Bog je rešil naposled njo, rešil tudi mene. Toda čim je ležala mrtva pred menoj, sem videl v nji še samo svojo nekdanjo ženo.

Hvala Bogu, posrečilo se mi je, da nihče ni prej opazil, kako je bilo postalo s njo; in neokrnjeno ime je odnesla s seboj v grob — da, celo ime matere, ki jo je zlomila sama bolest. Toda eno sem takrat spoznal: da ga ni trpljenja nad trpljenjem, o katerem nihče še slutiti ne sme ...

Počasi pada list za listom na zemljo. Pada s trudnim, vdanim, tihim, tihim, a vendar še slanim šumom. Kakor da gre za vsakim še en vzdih, izdih. Tudi koruzno polje pod menoj pridružno zašelesti, če se zadenejo tu in tam suhi listi, iščoč se v spominu na prošle dni, ko so bili še tako voljni, živi in topli val. Celov zoreči ajdi začuješ včasih votlo roljanje polnih, črnih, drobnih glav. Samo vinograda, čim je obran, nič več ne obudi ... Tam se spušta mrtve listje bleglasno na zemljo, a če potegne veter, zleti kakor kradoma čez plotove in se nemo porazgubi ...

Da bi padel tudi jaz tako — tako brez bolesti in brez obžalovanja! In da bi bil čim prej v meni samem mir, tih, blažen mir lepega jesenskega večera! ... Tih, blažen mir zadnjega pristana! Pa vem, pa čutim, da ga še ne bo! Še je nekaj gladine pred menoj ... Samo to je tako prijetno, ko vem: le še nekaj gladine! ... Zakaj, še sem tu notri za poslednjimi grički, za zadnjim valomom sem celo ... In za vedno za menoj široko, vabeče in prečee morje ... Varno plove čoln in ne more več v propast! ...

Kaj se je začetilo med vejevjem tu doli ob cesti! Ali ni to rdeči klobuček gospodične Stane? Tako pozno! Gotovo me hoče pozdraviti mimogrede in se vrniti po oni strani spet navzdol.

Pozdravljeno, ljube dete! Rad bom stopil s teboj te korake do dolenje poti. Mogoče me celo rešiš teške žalosti, ki me je obšla nočoj! ...

IX.

Ko je Stana dospela, sem takoj opazil, da je nenavadno razburjena; in takoj po prisrčnem pozdravu sem jo vprašal, kaj ji je.

Eh, ta dva bedaka, namreč Hrast in še bolj zoperni Mordej mi ne dasta miru!" je vzkliknila srčito. "To se pravi ... Hrast sicer ni bedak; toda razumeti bi moral, da se valjuje, če vidi, da komu ni do njega! Mordej pa je naravnost neznošen! Kadar se le prikaem iz hiše, je že za mano!"

Priznati moram, da me je novica v prvem hipu neprijetno zadela. Toda bliskoma je zmalgal razum.

(Dalje prihodnjaj.)